

ב"ה

פרשת פקודי

"ויתן את העדות אל הארון"

שמות מ, כ.

מי עשה את הארון משה או בצלאל?

במסכת יומא (בשתי מקומות)¹ שואלת הגמרא על מה שכתוב בפרשת עקב "ועשית לך ארון עץ", בלשון יחיד, היינו, שמשה רבינו בעצמו עשה הארון - ממה שכתוב במעשה המשכן "ועשו ארון עצי שטים"², בלשון רבים, היינו, שעשיית הארון היתה על ידי החכמי לב, בראשות בצלאל ואהליאב, בשם כל ישראל?

...ומתרצת הגמרא...אופן הא' - "מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו" (שהארון בתחילה הטיל הכתוב המלאכה על משה, ואחר כך הטילו על הציבור)³.

ואופן הב' - "כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (נקראת העבודה על שמם), כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום"⁴.

ובכן: אופן הא' הוא על פי נגלה - שאף שבכתוב נאמר "ועשית", "הטיל הכתוב המלאכה על משה", מכל מקום, בפועל ממש נעשה הדבר על ידי הציבור, "כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה"⁵.

¹ ג, ב. עב, ב.

² תרומה כה, י"ד.

³ יומא עב, ב (ובפרש"י).

⁴ שם ג, ב (ובפרש"י. וראה גם פי' עץ יוסף לעין יעקב שם).

⁵ קידושין ע, א. רמב"ם הל' סנהדרין פכ"ה ה"ד.

אבל אופן הב' - אינו מובן לגמרי: א) עשיית הארון... הוא ענין שהיה בעבר, לפני אלפי שנים, כאשר בני ישראל היו במדבר, ואם כן הוה ליה למימר כאן **כשעשו** ישראל רצונו של מקום כו': ואיך שייך לומר "כאן בזמן שישראל עושיין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושיין רצונו של מקום", שזהו סגנון של תנאי בנוגע לזמן ההוה, שכאשר ישראל עושיין רצונו של מקום אזי עשיית הארון היא באופן ד"ועשו", על ידי כל ישראל, וכאשר אין ישראל עושיין רצונו של מקום אזי עשיית הארון היא באופן ד"ועשית", על ידי משה רבינו לבדו - בה בשעה שעשיית הארון אינה ענין שבהוה, אלא ענין שאירע לפני זמן רב?

ב) בכמה מקומות במדרשי חכמינו ז"ל, משמע, שבמשך כל אותם החדשים - מאז שמשה רבינו פעל על ידי תפלתו שיתרצה הקב"ה לסלוח לבני ישראל על עון העגל, שאז אמר הקב"ה למשה "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים גו' ועשית לך ארון עץ", ועד לאחרי גמר עשיית המשכן - היו בני ישראל במעמד ומצב ד"עושיין רצונו של מקום".

...ואם כן, מהו פירוש דברי הגמרא שמה שכתוב "ועשית לך ארון עץ" הוא בגלל "שאין ישראל עושיין רצונו של מקום"?

ועל כרחך צריך לומר, שהכוונה היא לפנימיות הענין:

ובהקדם מה שכתב רבינו הזקן בתניא⁶, בפירוש הכתוב⁷ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", שדבר הוי' נצב לעולם בכל הנבראים להוותם ולהחיותם מאין ואפס בכל רגע ורגע, וכמו שכתוב⁸ "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". וכמו כן בנוגע לארון - שעשייתו מתחדשת מאין ואפס בכל רגע ורגע.

והענין בזה: הארון - קיים בשלימותו תמיד, כדאיתא בגמרא⁹ שהארון הוא מהחמשה דברים שנגנזו, שעליהם לא היתה שליטה לאויב¹⁰, ויתגלו לעתיד לבוא, בביאת משיח צדקנו, בבית המקדש השלישי.

...וארון זה - באיזה מקום שהוא גנוז שם - מתחדש מאין ואפס בכל רגע.

⁶ שעהיוה"א פ"א.

⁷ תהלים קיט, פט.

⁸ נוסח התפלה — ברכת "יוצר".

⁹ יומא נב, ב.

¹⁰ ראה גם סוטה ט, סע"א.

ובענין זה יש עליות וירידות: "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום" - יש לכל בני ישראל חלק בעשיית הארון בגלוי, כמו שכתוב "ועשו ארון עצי שטים"; אבל "בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום" - הנה על זה נאמר "ועשית לך ארון עץ".

...ובענין זה יש לימוד נפלא... יכול יהודי לטעון שכיון שציווי זה נאמר למשה רבינו - "ועשית", הרי זה שייך ליחידי סגולה, מובחרים שבעם, שנקראים בגמרא¹¹ בשם "משה".

ולכן אומרים שחייב זה מוטל על כל אחד מישראל, כי, תלמיד חכם, פרנס על הציבור, אינו עושה מלאכות בעצמו, כי אם, כל ששים ריבוא מישראל "מצווין לעשות לו מלאכתו", אלא, שצריכים לכוין אליו, אם אינם עדיין בדרגא ד"עושין רצונו של מקום".

ובפרטיות יותר: כאשר בני ישראל נצטוו על עשיית המשכן - לאחר הכפרה באופן ד"סלחתי כדברך"¹² ונתינת לוחות שניות, בהיותם במעמד ומצב ד"אוכלי המן", ומים היו להם מבארה של מרים, וענני הכבוד היו מסבבים אותם - אזי עמדו כל בני ישראל בדרגא כזו שהיו יכולים לקיים הציווי "ועשו ארון עצי שטים", היינו, לעשות ארון גשמי שבו יהיו רואים אלקות במוחש, בעיני בשר, שכן, אף על פי שיש לו מדה והגבלה, "אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו", אף על פי כן, "מקום ארון אינו מן המדה"¹³.

אבל בעת הציווי על עשיית הארון בפרשת עקב - קודם שאמר הקב"ה "סלחתי כדברך", וקודם קבלת לוחות שניות בפועל ובגלוי, כאשר היה רק מוסכם ברצון העליון להיות "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים. . . ואכתוב גו'" באופן ד"כפלים לתושיה" - עדיין לא נתגלתה אצל בני ישראל היכולת לפעול בדבר גשמי שיהיה "למעלה מן המדה", ולכן נאמר למשה "ועשית לך ארון עץ", בלשון יחיד.

...וזוהי גם ההוראה בנוגע לזמן הגלות, ...בשטח העולם גופא יש מקומות שיש יותר עניני תורה ומצות, אבל יש מקומות שעניני התורה ומצות הם בהגבלה, ועל כל צעד ושעל יש צורך במלחמה עם האויר הקר.

צריכים איפוא לדעת כל אלו שנמצאים במקומות כאלו, שאף שבמקומם יש רק מיעוט שומרי תורה ומצות, הרי יחד עמהם נמצא ה"ארון" - עניני אלקות כפי שהם בענינים הגשמיים - שניתן על ידי משה רבינו, המקבל הראשון של התורה, ועד לאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא¹⁴ שבדורנו הוא כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר,

¹¹ שבת קא, ב. וראה תו"א יתרו סו, ג.

¹² שלח יד, כ. וראה פרש"י שבהערה 99. ועוד.

¹³ יומא כא, סע"א. וש"נ.

¹⁴ תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

והוא הולך עמהם - עם הארון שבו מונחים שני לוחות הברית, לוחות האחרונות שהם באופן ד"כפלים לתושיה"15 - ב"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב גוי"16 (שהרי לפי שעה נמצאים במקום זה רק מתי מספר יהודים שומרי תורה ומצות), והולך לפנייהם דוקא, כדי להרוג את הנחשים והעקרבים17, והם צריכים רק להאחז בהארון ולילך אחריו בדרך התורה והמצוה, ואז בטוחים הם שינצחו במלחמה.

ואז, הנה על ידי "ועשית לך ארון עץ", לשון יחיד, פועל הוא לא רק על עצמו ומשפחתו, אלא גם על כל הסביבה, על כל היהודים שנמצאים עמו בבית הכנסת שבו מתפלל ובבית המדרש שבו לומד, ועל כל אלו שנמצאים עמו בבתי מסחר שבו עוסק במסחר על פי תורה - שגם הם יהיו בדרגא כזו שיוכלו לקיים הציווי "ועשו ארון עצי שטים",

והיינו, שאף על פי שלכאורה הרי זה עץ פשוט, כמו העץ שישנו אצל עובדי גילולים, הנה כאשר מתבוננים, רואים, שמ"עץ" זה נעשה אלקות, ועל ידי "ארון עץ" זה נמשכים במדינה זו ובעיר זו כל עשרת הדברות - החל מ"אנכי הוי' אלקיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים"18, שהוא ענין ההתקשרות עם הקב"ה באופן ד"אין עוד מלבדו"19, שעל ידי זה נפעל גם בהנהגה שבין אדם לחבירו שתהיה באופן ד"לא תחמוד" ו"לא תתאוה"20, שתהיה כללות ההנהגה על פי הצדק והיושר אפילו לעיני בשר.

קטע משיחת כ"ף מנחם אב, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשח"י ח"ג א' 236.

15 איוב יא, ו. וראה שמו"ר דפמ"ו.

16 פרשתנו ח, טו.

17 פרש"י בהעלותך י"ד, לד.

18 ואתחנן ה, ו"ז.

19 שם ד, לה.

20 שם ה, יח.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה